

NAGORNO KARABAKHEKO KAZETARIAK DIOSKU: "NORA BEGIRA EGON ZARETE?"

Harrituta begiratzeko diogu Kaukasoko puzzle konplikatuan gertatzen ari den exodo berriari. Nagorno Karabakheko armeniar ia guztiek –120.000 lagun– ihes egin dute Azerbaijanen azken erasoaren ostean. Hustuketa etniko bat. Baina, duela bederatzita hilabete Armeniarekin zuten zibilborreste bakarria, Natxingo pasabidea itxi eta hango herritarrak ezer gabe irautera kondenatu bitartean, nora begira egon gara?

 URKO APAOLAZA AVILA

24 orduko bonbardaketa nahikoa izan da irailaren 19an Azerbaijan boteretsuak Nagorno Karabakh –Artsakheko Errepublikak ere deitua– mapatik borratzeko. 2020ko 44 eguneko gerra odoltsuan hasitako lana errematatu du Ilham Aliyev gobernu azerbaijandarrak Baku hiriburutik. Urtarrilaren 1etik herrialdea ez da existituko, ez politikoki, ezta biztanleriari dagokionez ere, kasik ez baita armeniar bakar bat ere geratzen Europako azkenaldiko exodo handiaren ostean: 100.000 lagun baino gehiagok utzi dute euren etxea, Armeniarantz doan auto-karabana amaigabea.

Azerbaijandarren erasotik egun batzuetara, BBC irrati-telebista kate publiko britainiarrak zioen "armeniar etniako kazetari bat autoen buxaduraz informatzen" ari zela mugan. Albistearekin batera datorren bideoan klikatuz gero Siranush Sargsyan ageri zaigu errepede ertzean, Stepanakerteko –Nagorno Karabakheko hiriburua– blogari ezkeriar independentea: "Ikusten duzuen bezala oraindik harrapatuta gaude bidean. Exodo hau jasanezina da, ez soilik psikologikoki, baizik eta jende asko bere bizitzan hirugarren aldiz bilakatuko delako errefuxiatu. Jada 16 ordu daramagu errepede honetan, eta ez dut uste 24 ordutan mugara iritsiko garenik. Jende bat ondoezak jota dago edo konortea galtzen ari da, gaixotasunak dituzte eta ez dago sendagilerik. Zenbaitek atzera egin behar

izan dute euren senideak artatzeko".

Azerbaijan eta Armeniaren arteko gatazkak sorturiko ebakiduraren barrutik hitz egiten digu Sargsyanek. Baina hobe genuke gainerako kazetariok bere SOS deia duela bederatzita hilabete entzun izan bagenu, Nagorno Karabakheko blokeoa hasi zenean, eta ez orain.

2022ko abenduaren 12an militar azerbaijandarrek –ingurumenaren aldeko aktibistez mozorrotuta– Latxingo pasabidea itxi zuten, Karabakh Armeniarekin lotzen duen errepede bakarria. Bertatik egunero 400 tona elikagai eta material garraiatzen zen, eta ondorioz milaka armeniar hilabete luzetan oinarritzko beharrianik gabe utzita (gasolioa, gasa, esnea, botikak, konpresak...) triskantza handia eragin du blokeoak.

ARGIA aspaldiko lagun eta kolaboratzaile dugun Karlos Zurutuzak ezin hobeki laburbildu du herrialde menditsu horretan gertatzen ari zenari munduak egin dion ezikusia: "Nagorno Karabakh, edo zergatik kazetaritzak ez duen ezertarako balio berandu iristen denean", izenburua jarri dio *Jot Down* aldizkariko artikulu bati. Alegia, tokiko kazetariak eta armeniar diasporak etengabe jo zutela hedabide nagusietako atea, baina alferrik, eta pasa den abuztuan NBek Azerbaijan ohartarazi zuenerako eragiten ari zen krisi humanitarioaz, berandu zen.

Garbiketa etnikoaren estrategiari jarraiki, eraso hasi baino egun batzuk lehenago ireki du Latxingo muga Bakuk,

herritarrak tropelean irten daitezzen herrialdeetik: "Uste dut azeriek armeniarrei irteten utzi badiete sudurrak eta belarriak moztu gabe (hori lehenago gertatu da), munduak, berandu bada ere, begiak haien gainean dituelako izan dela –dio Zurutuzak–. Lehenago blokeo horren gainean jarri izan balitu, agian Baku ez zen bonbardatzera ausartuko. Inork ez du begiratzeko krimena egiten duzunean. Nahikoa da hiru urte atzera egitea horretaz konturatzeko".

GENOZIDIOAREN MEHATXUPEAN

Nagorno Karabakheko gatazka 1990eko hamarkadatik dator, Sobietar Batasunaren desegitearen testuinguruan. Lehen gerra hartan –gutxienez 30.000 hildako eragin zituen– armeniarrek garaitu eta lurraldea bereganatu zuten; orduan gertatu zen bi herrien arteko lehen bereizketa handia, lehen exodoa batera eta bestera. Gero 2020ko gerra laburra gertatu zen, baina urte hartako irailean hedabideak okupatu egin zuten AEBetako hauteskundeekin eta COVID-19aren olatu berriarekin.

Gas erreserbekin lortutako diruaz gizendu den Azerbaijango armada modernoak etengabe bonbardatu zituen Stepanakert eta inguruak, eta Nagorno Karabakhen bi herenez jabetu zen Baku. Zapaltzea geratzen zen heren bakarria gosez eta hotzez desagerraraztea izan da bere hurrengo jokaldi siniestroa.

Siranush Sargsykh hainbat hedabide

IHESA Milaka armeniarrek ihes egin dute Nagorno Karabakhetik Latxingo pasabidean barrena auto-ilara luzeak osatuta. Bederatzi hilabeteko blokeoaren ostean, asko osasun egoera larrian iritsi dira Armeniako Goris hirira. Mapan, Armenia eta Azerbaijan arteko puzzle konplexua. / DESCIFRANDO LA GUERRA

ezagunetan kolaboratu izan du, CNN, OpenDemocracy, edo *Newsweek*, esaterako, eta azken urtean Nagorno Karabakhen bizi izan duten blokeoaz artikulu eta elkarrizketak irakurri dizkiogu *The Armenian Weekly* astekarian, Nueva Revolución atarian, edo gertuago, AraInfo Aragoiko egunkari digital librean.

"Antibiotikoak, antipiretikoak, bularreko haurrentzako medikamentuak, elikagaiak, fardelak eta gaixo kronikoentzako botikak falta dira", zioen abenduan blokeoa hasi zenean, farmazialari batekin hitz egin eta gero. Uztaila iristerako nahigabeko abortuen kopurua hainbeste handitu zen, ezen "aurreko urtekoaren hirukoitza dela", ginekologo batek kontatu zionez. Hala ere, bere esanetan blokeoaren alderdi gogorrena psikologikoa

izan da: "Gure jendea ohituta dago gabezia materialetara, baina orain batez ere genozidioaren mehatxupear bizi gara".

Beste blokeo batez ere mintzo da kazetaria: 2020ko gerra ostean eta, are gehiago blokeoarekin, nazioarteko kazetariari Nagorno Karabakhera sartzea eragotzi eta sorturiko informazio hutsuneaz. "Hori izan zen ni idazten hasteko arrazoia, hemen gertatzen ari dena kontatzeko".

Orain Sargsyk jarraitzen du X sarean armeniarren exodoaren berri egunez egun ematen. Bere azken txioan amona baten irudia zintzilikatu du: "Azerbaijandarren bederatzi hilabeteko gose-setioak irau bitartean, 90 urteko Aneshkhak helburu bakarra izan du: bere semea berriz ikustea. Inbasioaren ostean Gorisera iritsi da, Armeniara, eta urtebeteen lehen

aldiz besarkatu ahal izan du semea. Gero bere besoetan hil da".

Nagorno Karabakh desagertuta, Kaukasoko joko taulan erortzen hurrengo pieza Armenia izango dela uste du askok. XX. mende hasierako armeniar genozidioari buruzko aipuak ez daude soberan. Nikol Pashinianen gobernuak Errusiarekiko hasitako urruntzeak eta Europako mendebaldeak duen gasarekiko menpekotasunak egoera geopolitiko aldatu du. Azerbaijanek hori baliatu dezake arrebana-anaiatzat duen Turkiarekin hitzez ez ezik -azerbajandarrak turkiera hitzuztenak dira- lurrez ere lotzeko. Horretarako Nakhitxevan esklabea banatzen duen Zangezurko pasabide armeniarra bereganatu dezake. Nora begiratuko dugu oraingoan herritar eta kazetariok? ●

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia

T. 943 420 624

zinkunegioptika.com

